

PINOCHET

CHILE'N ZER?

Nicaragua, Guatemala ta Salvador iraulketarako gudetan dabiltz eta zapaltzaille, agintari gudalburu ta lur-jabeak txiroen aurka dabiltzala-ta, sarritan arduratzen gara.

Baiña gitxitan, edo iñoz ez, billatzen doguz Chile'ko Pinochet'eri buruz jakingarriak.

Gaia jakingarria dalakoan, an zer jazoten dan esatera gatoz gaur.

* * *

LATERRI BATUAK

Lengo urteko iraillean, oraindiño urtebete ez dala, Ipar-Ameriketako Laterri Alkartuak Erri-Ordezkarien batzarrean Chile'ri izkilluak saltzeko legea ezereztu egin eben, Chile'k giza-eskubideetan aurrerapen baliotsuak egin ebazala diñoan argibide bat Laterri-Buruak Batzar Nagusiari emon arte.

Ordutik ona eztabaida aundiak izan dira dira Ego-Ameriketako lurralde estu-luze onen inguruan.

Agintarien adiskideak giza-eskubideetan aurrerapen aundiak egin dirala diño eta arerioen esanak dirala orren aurka doazenak.

Oraintsu Aberri Batuetako Eskubide-Batzordeak zuzendaria bialdu eban ara eta baiña biotz minduaz itzi bear izan eban bere zeregiña.

* * *

ZER JAZOTEN DA?

Ego-Ameriketako erririk geinetan euneko ogei ta bost biztanle dira erdi-maillakoak. Chile'en ostera, bere auzokoak ez daukezan olako ezbardintasuna batzuk daukaz: Aberatsak osotzen daben gorengo maillea, ekonomi-arauz agintari diranen giza-maillea eta erdia baiño geiago dan eta txirotasun sakonean bizi dan langilleen maillea.

Chile'ko ekonomia nitregatz, iokunde, eun-gai oialki-gai, porland, ikatz eta lugintza inguruan dabil. Dirutza, ostera, baltzu batzuen alkarte aundi baten eskuan dago, eunetik 50 agintari, zuzendari diranak eta guztietatik onura ta irabazki erdiak ateraten dabezenak.

* * *

KONDAIRA

1818'an askatu zan Chile España'ren buztarripetik, baiña araukoakaz 1881'ko ituna izenpetu arte, burrukan jarraitu eben.

Emeretzigarren gizaldian Peru, Bolivia ta España'gaz gudaketan ebillan. Alan be, demokrazian bizi zala esan zeitekean.

1825'ean, Erkal edo errepublikeagaz batera oraingo erakunde sortu eben, Batzar Nagusia, Epaiketa-Bideak eta Buruzagia aukeratzeko eskubidedun erria geratzen zala.

150 urtetan, 1973'ra arte Chile'k erri-agintaritzan izan eban eta barruko bakean bizi zan.

* * *

ORAINTSU

Chile'ren oraingo politika-kondaireak erri-barruko buru-auste nabarmena agertzen dau: Politika-talde asko.

1958'an Liberal-Alderdiko Taldearen Buru-Gai zan Jorge Alesandri azpiratu eben Eduardo Frei'ren Kristiñau-Demokrata alderdiak eta Salvador Allende'ren Erri-Ekintza Alderdiak.

1964 urtean euneko 56 erri-autarkiz Frei'k irabazi eutson Allende'ri. Frei au erdiko aurrera-zale zan eta Chile'rentzat benetako demokrazi aurrerakoa lortzeko alegindu zan, baiña arazo larregi pillatu jakon: Janari guztiz gitxi, ekonomi bideak ankaz gora eta erria ernegatuta.

* * *

ORAIN

1973'ko irailaren 11'n Augusto Pinochet'ek laterriko ertzaiñakin, indar eta izkilluz tresnaturik, gobernuaren aurka oldarketa gogor bat bideratu eban, Laterri-Buruaren La Moneda Jauregia dunbadak jaurtiz eta gobernuko babeskiak eskuratu ebazan.

* * *

Allende ilda agertu zan.

Salvador Allende Chile'ko Buruzagi ezketarra, Pinochet gudalburuak zuzenduriko indarrak azpiratu eben eta gudaldi gogorrean il zan. Eriotza orrek laterri-artean gorabera aundiak sortu ebazan eta giro au geroago ta sendoago dagoala dirudi. Munduko laterri asko dira Chile'rentzat erri-agintaritzan eskatzen dabenak eta orretarako kale-agerpenak egiten dabezan alderdi politikuak.

LETONA'K